

Arx, et Civitas DUBICENSIS ad Unitatem, quae Excellis Dni Croatiae Banus cognoscitur, Viteazoy, devotio, fidei, Christianis loci epus innotuit, quae 150. Annus erat, Turcis per quem 1685. fere flammis, perempta est.
Die Türkische Stadt und Schloß DUBIZ, welche Ihre Excell. Herrn Nicolaus Grafen Erdödy Vice König in Croatia Kätzliche erobert, und verprennet, darinnen neher dantzehend der Turken mit schwerer und feyer vergethet, die Christen aber alle, deren 150. Häuser oder familien waren, so den ort bewohnten, bey leben erhalten worden. Anno 1685. die 26. Augusti.

P. VITEZOVIĆ, *Opsada Dubice 1685* (bakrorez). Zagreb, Hrvatski povijesni muzej

I. VITEZ, ilustracija iz slikovnice *Bojarenje*

njen krajem XIX. st.; očuvan je kompleks triju portala na pročelju i unutrašnji ugođaj crkve.

LIT.: Horvat – Matejčić – Prijatelj, Barok. — K. Prijatelj, Ivan Vitaljić graditelj supetarske barokne župske crkve, Zbornik za likovne umjetnosti (Novi Sad), 1984.

VITEZ, Ivan, crtač i ilustrator (Zagreb, 4. VI. 1940). Završio Školu primijenjene umjetnosti (1960) i Pedagošku akademiju u Zagrebu (1964). Od 1956. objavljuje ilustracije i karikature u dnevnome tisku te časopisima za djecu i mladež («Smib», «Modra lasta»). Jedan je od pokretača satiričkih listova «Registrator» i «Paradoks». U svojim crtežima slobodno kombinira polja i kadrove bliske stripu i pop-artu. Oblici su mu ispunjeni erotikom, a zasnivaju se na logici međusobnih asocijativnih veza. Ilustrirao knjige različitih autora (Z. Milčec, *Pozdravi doma*, 1975; S. Škrinjar, *Svaštara*, 1980; N. Pulić, *Sablja Vuka Mandušića*, 1981; A. Vitez, *Zaljubljena minuta*; N. Videk, *Pitalice pjevalice*, 1995), a za neke je i sam napisao tekstove (*Brojkalica*, 1988; *Bojarenje*, 1990; *Crkvena godina i blagdani*, 1994). Autor je mnogih izložaba («Rekonstrukcija spomenika bana Josipa Jelačića» 1990; «Uskrs u Hrvata» 1992). — Samostalno je izlagao u Zagrebu, Primoženu, Šibeniku, Zenici i Beogradu. Bavi se grafičkim oblikovanjem i scenografijom.

LIT.: Z. Tonković, Ivan Vitez (katalog), Zagreb 1978. — M. Bešlić, Ivan Vitez (katalog), Beograd 1986. K. Ma.

VITEZICA, Vinko, književni povjesničar (Trogir, 5. IV. 1886 — Zagreb, 7. VI. 1974). Filozofiju studirao u Beču gdje je 1917. doktorirao. Od 1923. djeluje u Beogradu; predavao povijest umjetnosti na Muzičkoj i Umetničkoj akademiji. Osim radova iz književne povijesti i teorije pisao je glazbene, kazališne i lik. kritike. Eseje i prikaze iz područja lik. umjetnosti (o I. Meštroviću, M. Račkom, A. Rodinu, S. Šimunoviću, katedralama u Dalmaciji, itd.) objavljivao je 1930–40, pretežno u periodičima «Radio Beograd» i «Vreme».

BIBL.: Najveći Jugoslaveni u umjetnosti: Ivan Meštrović i Mirko Rački, Preporod, 1930; *Naše katedrale*, Radio Beograd, 1930, 11; *Andrija Medulić-Schiavone*, Sportsko-turistički Lloyd (Beograd), 1935, 2–3; *Mikelandelo*, Beograd 1937; *Arhitekti Visokih Dečana fra Vid iz Kotora i graditelj Male braće u Dubrovniku majstor Miha iz Bara*, Zetski glasnik (Cetinje), 1940, 812–813.

LIT.: V. Rozić, Likovna kritika u Beogradu između dva svjetska rata, Beograd 1983. V. Fo.

VITEZOVIĆ, Pavao (pravo prezime **Ritter**), povjesničar, književnik i bakrorezac (Senj, 7. I. 1652 — Beč, 20. I. 1713). Završivši isusovačku

gimnaziju u Zagrebu (1670) putuje po Europi i u dodirima s učenim ljudima stječe široku naobrazbu. God. 1679–77. proveo je u radionici J. W. Valvasora u Bogenšperku, 1695–1709. bio je upravitelj zemaljske tiskare u Zagrebu. Tiskaru je zajedno s knjižarom smjestio u kuću u kojoj je stanovao i prozvaao svojim »muzejem«. Tu je 1695–1705. tiskao niz uzorno opremljenih knjiga. Izradio je 59 bakroreza hrv. mjesta za Valvasorovu knjigu »Topographia Ducatus Carnioliae modernae« (1679). Radio je i posebne bakroreze od kojih se nekoliko nalazi u Valvasorovoj grafičkoj zbirci (Zagreb, Kabinet grafike HAZU). Na velikom bakrorezu s prikazom opsade Dubice 1685 (Zagreb, Hrvatski povijesni muzej) V. je potpisan kao crtač. U bakrorezu je izradio i grbove za svoje pov. djelo *Stemmatographia sive armorum Illyricorum delineatio, descriptio et restitutio* (Beč 1701; Zagreb 1702). Istaknuo se i kao kartograf izradivši nekoliko karata naših krajeva (nalaze se u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu). Njegovim je posredovanjem Valvasorova grafička zbirka dospjela u Zagreb. — Vitezovićovo ime nose nagrada i priznanje za posebna muzejska dostignuća u Hrvatskoj (dodjeljuje se od 1986).

LIT.: A. Schneider, Prilozi za život i književni rad Pavla Rittera Vitezovića, VjZA, 1904. — V. Klaić, Život i djela Pavla Rittera Vitezovića (1652–1713), Zagreb 1914. — Isti, Zagrebačke štamparije do osnutka Gajeve tiskare (1835), Grafička revija, 1925, str. 173–175. — M. D. Gjurić, Jugoslavenski bakropisci od XVI v. do danas, ibid., 1929, str. 158–161. — V. Putanec, V. Koščak, S. Ubel i M. Despot, Izložba djela Pavla Vitezovića (katalog), Zagreb 1952. — M. Marković, Prilog poznavanju djela objavljenih u zagrebačkoj tiskari Pavla Rittera Vitezovića, Starije JAZU, 1987, 60, str. 71–99. — I. Banac, Grbovi, biljezi identiteta, Zagreb 1991. — Ž. Vujčić, Postanak i razvoj umjetničkih muzeja i galerija u Zagrebu, Muzeologija, 1991–92, 29–30.

R. Mat.

VITIĆ, Ivan, slikar (Zagreb, 28. VI. 1960). Završio studij arhitekture u Zagrebu. U slikarstvu samouk, slika od 1977. Prigušenim koloritom u akvarelu i ulju gradi geometrijski reducirane lirske kompozicije gradova i mrtvih priroda na tragu Vidovićeve slikarstva (*Crkva u daljini*, 1983; *Venecija pred zorom*, 1989; *Pogled sa Šalate*, 1992). — Samostalno izlagao u Šibeniku (1983), Zagrebu (1984, 1989, 1992, 1993) i Beču (1981, 1989, 1994).

LIT.: T. Lukšić, Ivan Vitić (katalog), Zagreb 1989. — S. Špoljarić, Ivan Vitić (katalog), Zagreb 1993.

K. Ma.

VITIĆ, Ivo, arhitekt (Šibenik, 21. II. 1917 — Zagreb, 21. XII. 1986). Diplomirao 1941. na Tehničkom fakultetu u Zagrebu. Od 1951. vodi projektirni biro »Vitić«. Njegove brojne realizacije nastale su u sintezi iskustva internacionalne moderne arhitekture i elemenata lokalne graditeljske tradicije. U tome se smislu osobito ističe velik broj Vitićevih građevina izvedenih u Dalmaciji: osmogodišnja škola u Šibeniku (1947), stambeno naselje na Visu (1952), stambeno naselje (Baldekin) u Šibeniku (1952), stambeni blok Ražine kraj Šibenika (1951), zgrada Socijalnoga osiguranja u Zadru (1956), stambena zgrada u Zadru (1958), Društveni dom u Šibeniku (1958), moteli »Sljeme« u Biogradu, Trogiru i Rijeci (1964), višekratne stambene zgrade na Spinutu u Splitu (1965). Vrhunac je Vitićeva plastično-kolorističkoga pristupa arhitekturi stambeni sklop na uglu Laginjine i Vojnovičeve ul. u Zagrebu (1958). Dobitnik je prvih nagrada na natjecanjima za zimski bazen u Jesenicama (1953), paviljon nacija na Zagrebačkom velesajmu (1956), hotel na uglu Cesarčeve i Kurelčeve ul. u Zagrebu (1959), zgradu političkih organizacija na Prisavlju u Zagrebu (1961), bolnicu za rehabilitaciju u Krapinskim toplicama (1965). Bavi se i problemima regulacije pov. dijelova gradova (obala u Šibeniku, Frankopanska ul. u Zagrebu, središte Mostara). Po njegovim je planovima djelomično izvedena regulacija središta u Zadru (1956). U Zagrebu je priredio izložbe svojih radova 1955. i 1965.

LIT.: Ž. Domljan, Poslijeratna arhitektura u Hrvatskoj, ŽU, 1969, 10. — Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985, Arhitektura, 1986, 196–199. — I. Oštrić, Stambena arhitektura u Zadru, ibid., 1991, 208–210.

F. Vu.

VITUNJ, selo Z od Ogulina. Iznad sela ruševine utvrđenoga grada, koji su držali Frankopani. Od 1575. spominje se kao ruševan. Razabiru se ostaci pravokutne obrambene kule (sr. vijek) i polukružne kule (XV–XVI. st.). LIT.: G. Szabo, SG, str. 172. — S. i V. Gvozdanović, Stari grad Vitunj u Modruškoj županiji, Peristil, 1967–68, 10–11.

VIVENCIJE → BELO

VIVODINA, selo SZ od Ozlja. Na istaknutom je položaju barokna župna crkva Sv. Lovre, jednobrodna građevina s plitkim bočnim kapelama (1757). Iz doba baroka su gl. oltar, propovjedaonica, slike (među njima *Andeo Čuvar*, rad F. Berganta). Crkva je imala nekoliko zvona iz različitih razdoblja: iz 1654 (Foresti), 1668, 1744 (M. Köstenbauer, Graz), 1761 (Z. Reidt) i iz 1847 (s hrv. kronostihom).

I. VITIĆ, stambena zgrada u Laginjinoj ul. 9 u Zagrebu

LIT.: K. Dočkal, Naša zvona, Zagreb 1942. — A. Horvat, Presjek razvoja umjetnosti u karlovačkom Pokuplju, Zbornik Gradskog muzeja Karlovac, I, Karlovac 1964. — D. Cvitanović, Sakralna arhitektura baroknog razdoblja, Zagreb 1985.

A. Ht.

VIZAČE (Nezakcij), arheol. nalazište na uzvisini *Glavica* kraj sela Valture, I od Pule. Važno naselje u prapovijesti; u antici *Nesactium*. Arheološki istraživano više puta od 1900. Prapov. Vizače bilo je gl. političko i vjersko središte Histra sve do ← 177, kada su ga osvojili Rimljani. U samome naselju, unutar fortifikacija, otkrivena je prostrana željezodobna žarna nekropola. Istraženo je 114 grobova i grobnica. Spaljeni ostaci pokojnika i nakit spremni su u posebne posude zajedno s drugim priložima; žare domaće izrade ukrašavane su kanelurama, urezima te pseudovrpčastim ornamentom i bijelom inkrustacijom. Nađene su i uvezene oslikane posude, koje su služile kao žare ili su bile prilog u grobu. Kao žare su također služile figuralno ornamentirane brončane situle i brončano posuđe drugih oblika. Grobovi se datiraju u ← XI. do ← V/IV. st., a izvan grobova i među nalazima s područja na kojemu su poslije podignuti ant. hramovi česti su predmeti iz razdoblja do ← I. st. Na području nekropole nađeno je više kamenih ploča ukrašenih spiralom ili meandrom i fragmenata skulpture; posebno je vrijedna skulptura božice plodnosti. U znanstvenoj se literaturi oni vrlo različito datiraju, od brončanoga sve do pred kraj starijega željeznoga doba, a i njihova se namjena različito tumači (dijelovi svetišta, nadgrobni spomenici).

Ant. municipij *Nesactium* bio je smješten na vrhu prapov. gradinskoga naselja. Na akropoli se tek u II. st. formirao kapitolij s tri hrama (središnji veći i dva bočna manja). Prije je funkciju glavnoga hrama imao južni hram,

VIZAČE, dvojna glava. Pula, Arheološki muzej Istre